

КОНЦЕПЦІЯ ЧОТИРЬОХ РІВНІВ РОЗВИТКУ СУТНІСНИХ СИЛ ЛЮДИНИ ЯК МЕТОДОЛОГО-ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

Навчально-науковий інститут праці та соціальних технологій
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

У статті з'ясовано умови виникнення чинного філософсько-антропологічного концепту: „кожна людина – особистість” й доведено його вичерпаність. Обґрунтовано необхідність прийняття концепції „чотирьох рівнів розвитку сутнісних сил людини” як нової парадигми буття людини.

Вступ

Пошук нових парадигмальних підходів до проблеми людини в умовах глобалізованого світу набуває надзвичайної актуальності. На наш погляд, філософська антропологія, незважаючи на швидкий розвиток, перебуває в парадигмальній кризі, бо неспроможна надати реальної допомоги людині в осмисленні та розв'язанні екзистенційних проблем її буття: пошуку смислу життя, вибору життєвого шляху, любові, щастя, долі, гріха і смерті, а тому невідповідно, що людина у ХХ ст. опинилася в стані „екзистенційного вакууму” (В. Франкл).

Аналіз досліджень і публікацій

В українській філософії проблема людини є предметом дослідження цілої плеяди філософів Київської філософсько-антропологічної школи на чолі з В. Шинкаруком: Є. Андроса, М. Поповича, Н. Хамітова, В. Табачковського, Г. Шалашенко та ін. В. Шинкарук розробляє концепт сутнісних сил людини [1, с. 399-400], який уведений у філософію ще Л. Фюрбахом, а потім розроблявся К. Марксом. М. Попович, досліджуючи роль і значення цього концепту, зауважує, що проблема людських сутнісних сил лише починається [2, с. 61]. В. Табачковський розвиває філософсько-антропологічні ідеї В. Шинкарука під кутом зору увсезагальнення – індивідуації [3, с. 16-17] й водночас досліджує людину в контексті ідей постмодерну [4]. Є. Андрос доходить висновку щодо необхідності пошуку нових засад філософської антропології [5]. Розвиваючи роздуми Є. Андроса висновуємо, що всі різновиди філософської антропології розбудовано на одному концепті. У людинознавстві та філософській антропології зокрема за таке концептуальне положення прийняли принцип: „кожна людина – особистість”. Чинний концепт не здатний запропонувати людині антропологічний та суспільний ідеал. На сьогодні виникла нагальна проблема пошуку нових соціально-філософських засад буття людини.

Постановка мети

Метою статті є дослідження соціально-філософських умов виникнення концепту „кожна людина – особистість” та формулювання методолого-теоретичних засад нової філософської антропології.

Ієрархічний підхід до внутрішніх якостей людини в стародавній та християнській філософії

Для детального з'ясування соціально-психологічних умов виникнення чинного концепту слід провести спеціальне історико-філософське

дослідження, а зараз зазначимо, що для стародавньої китайської та грецької філософії був характерний ієрархічний підхід до соціально-психологічних та інтелектуальних властивостей людини. Так, Конфуцій виділяє три рівні розвитку людини: низький, посередній та високий. Низький – спонукається задоволенням, не знає почуття гідності та обов'язку, зневажливо ставиться до шляхетної людини [6, с. 107]. Високий – живе з почуттям справедливості, розмірковує про те, як краще виконати свій людський та громадянський обов'язок [6, с. 107, 114]. Властивості посередньої людини залишилися філософом не проаналізовані.

Основоположниками ієрархічного підходу до розуміння людини в європейській філософії слід уважати філософів піфагорійської школи, життя й світогляд яких спирався на певну ієрархію цінностей людського буття. На перше місце в життєдіяльності людини вони ставили прекрасне та добродійне, на друге – вигідне та користне, на третє – приємне і все, що приносить задоволення. Подальшу розробку цього підходу знаходимо у філософії Платона, коли він здійснив двоподіл людей за фундаментальними ознаками: бути „рабом самого себе” і „бути володарем над собою” [7, с. 120]. Цей двоподіл був конкретизований у чотирьох рівнях розвитку здібностей людини, коли філософ виділяє людину з божественними (золотими), срібними, мідними та залізними здібностями [7, с. 104].

Аристотель продовжив розробляти ієрархічний підхід Платона до розуміння соціально-психологічних властивостей людини. Він виділив три рівні розвитку людини і відповідно три способи життя: перший – зорієнтований на задоволення, другий – на досягнення високого соціального статусу й пошану від держави, третій – на філософське розуміння життя [8, с. 58 – 59]. Отже, ієрархічний підхід до соціально-психологічних та інтелектуальних властивостей людини відіграв у стародавній китайській та грецькій філософії роль методологічної засади.

Християнство, з одного боку, зробило суттєвий крок у розумінні людини. Так, Августин Аврелій вводить у філософський обіг новий термін – persona, особистість, який у систематичній формі антична філософія не використовувала. Під особистістю християнський філософ розуміє не факт існування людини, а принцип буття (essentia), форму існування істини, тобто принцип, на якому мають розбудовувати життя людини й суспільства, а тому до всіх треба ставитися як до рівних особистостей. З іншого боку, моральну рівність людей християнство абсолютизує.

Суперечливий процес виникнення чинного концепту досить чітко сформульовано у наступній думці. „Християнство зробило людей теоретично рівними, однаково нікчемними... Тому така рівність співіснувала з нерівністю на землі, у земному житті” [9, с. 46]. Це було релігійне розв’язання проблеми рівності... Всі стали рівними перед Богом, але продовжували бути нерівними в реальному житті. Тому християнство не змогло запобігти поширенню економічної та соціальної нерівності на землі. Навпаки, церква дуже часто ставала на бік панівних класів. Під прикриттям християнської рівності продовжувала існувати земна нерівність та станові привілеї середньовічного суспільства, що закономірно призвело до інтелектуальної революції під назвою Просвітництво. Боротьба під гаслом рівності досягає кульмінації під час Великої французької революції. Було встановлено культ Рівності. Так, під впливом боротьби за соціальну, правову, моральну рівність було заперечено факт інтелектуально-психологічної ієрархії, а точніше було зроблено крок до знищення в соціально-філософській та суспільній думці проблеми ієрархії людських властивостей, сутнісних сил.

Формування концепту „кожна людина – особистість”

Під час Великої французької революції твердження „кожна людина – особистість” стає ідеологічним гаслом, а з часом філософською парадигмою модерної та постмодерної епохи. Так, автори колективної монографії „Філософська антропологія в контексті сучасної епохи” (2001) доходять висновку: „Лише в Новий час ідея рівності переноситься на землю, а ідеал, або утопія, людини набуває універсального характеру” [9, с. 46].

Практичні кроки до знищення соціально-психологічної та інтелектуальної ієрархії було здійснено під час більшовицького перевороту в Росії в 1917р., коли народні маси стали рушійною силою історії і було проголошено й втілено в життя тезу: „І кухарка здатна керувати державою”. Концепт „кожна людина – особистість” набув у радянському людинознавстві ще додаткового ідеологічного та „гуманістичного” обґрунтування: радянська людина не могла не бути особистістю. Таку логіку диктувала марксистська теорія соціально-економічної формації: соціалізм – це перший ступінь найвищого рівня розвитку людського суспільства, яке породжує новий тип людини – соціалістичну особистість.

Філософську критику більшовицького варіанту боротьби за рівність було здійснено М. Бердяєвим зразу після перевороту 1917 року. Так, вже в 1918 р. він доходить висновку, що події 1917р. були миттєвим святом кількості [10, с. 57]. Філософ усвідомив антигуманізм більшовицької антропології і зробив висновок, що вона стала на шлях радикального заперечення радикального зла, але її прикривали при цьому тезою про соціалістичний гуманізм [10, с. 68].

Основоположник парадигмального підходу до науки Т. Кун довів, що часто парадигму наукове співтовариство приймає без будь-якого логічного, наукового доказу [11, с. 40, 61, 131]. Чинна

парадигма („кожна людина – особистість”) проголосила усіх рівними за внутрішніми якостями, а тому проблема ієрархії соціально-психологічних властивостей людини була заперечена. Аналізуючи тенденції розвитку будь-якої філософської, етичної, політичної концепції, М. Горкгаймер доходить висновку, що вона з часом перетворюється на міф: „Усяка філософська, етична й політична ідея має тенденцію ставати ядром нової міфології...” [12, с. 42]. У цьому висновку досить чітко сформульовано філософську закономірність виникнення будь-якого ідеологічного міфу, отже і претензії до основного антропологічного принципу Нового часу. Таким чином, абстрактно поставлену ідею рівності було перетворено на антропологічний міф.

Досліджуючи філософський смисл парадигми, Кун довів, що вона може носити не лише революційний, але й консервативний характер, тобто гальмувати розвиток науки [11, с. 62]. Людинознавство, оголосивши кожного індивіда особистістю, усіх зрівняло, а тому зупинило процес розвитку людини й перетворилося в модерну форму філософського номіналізму. Проголошення кожної людини особистістю означало тотожність між політичною, правовою і моральною вимогою рівності всіх людей, з одного боку, й актуальним рівнем розвитку інтелектуально-психологічних якостей людини, з іншого. Уважаємо, що подібне ототожнення є неконструктивним.

Утвердження в науковій і суспільній свідомості принципу „кожна людина особистість” означало знищення земного ідеалу, а тому, як святе місце порожнім не буває, то взірцем себе проголосила людина маси з її культом успіху, необмеженим тяжінням до світських утіх та влади. Таким чином, соціально-філософський аналіз доводить, що антропологічний принцип Нового часу – кожна людина є особистість – дійсно було прийнято суспільною і філософською думкою без достатнього обґрунтування. Він став результатом вульгарного заперечення принципу інтелектуальної та соціально-психологічної ієрархії й абсолютизації принципу політичної, правової та моральної рівності. Морально-політичний ідеал рівності було прийнято епохою Просвітництва спрощено, що, з одного боку, було емоційною реакцією, а з іншого – неусвідомленим протестом людинознавців на абсолютизм та ієрархію родового аристократизму. Цей концепт з часом став причиною того, що маса стала відчувати себе богом [12, с. 42].

Принцип духовної ієрархії в екзистенційній філософії М. Бердяєва

Для філософського обґрунтування нової парадигми індивідуального та суспільного буття необхідно принципове переосмислення поглядів на людину як об’єкт пізнання. Перехід до нового знання в будь-якій сфері діяльності пов’язано із реформуванням історичних форм бачення предмета пізнання й діяльності. Складність такої ситуації полягає в тому, що предметом дослідження виступає людина, її сутнісні сили. Уважаємо, що вирішення проблеми можна здійснити лише за умови переосмислення поглядів на сутнісні сили

людини, що, в свій черк, пов'язано зі зміною методологічних установок. Трагічна особливість сучасної епохи полягає в тому, що філософи не усвідомлюють необхідності зміни парадигми буття і філософської антропології зокрема.

Для реалізації нашої мети суттєвий інтерес має аналіз поглядів М. Бердяєва на проблему особистості. По-перше, зазначимо, що філософ чітко відокремлює поняття „індивід” і „особистість”. Індивід – це категорія натуралістична, а особистість – категорія духовна. „Особистості немає без роботи духу над духовним і тілесним складом людини” [13, с. 126], без внутрішніх зусиль і боротьби за власне вдосконалення. Філософ глибоко розуміє суперечливий характер буття особистості: „Особистість передбачає існування темного, пристрасного, ірраціонального первня, схильність до сильних емоцій і афектів і разом з тим постійну перемогу над цим началом” [13, с. 127]. Життя особистості – це постійне подолання опору матерії, це самообмеження, аскетизм, боротьба з егоцентризмом, подолання спокус знеосібленого буття.

У філософії Бердяєва існування особистості передбачає розвинуте почуття соціальності й здатності входити у контакти та виходити за межі свого улюбленого „я” [13, с. 132]. Згодні з твердженням філософа, що ідея особистості аристократична, але він при цьому пояснює, що ідею духовного аристократизму не слід плутати із соціальним, родовим аристократизмом, який спадкується від предків [13, с. 133]. Духовний аристократизм – це аристократизм моральних якостей, що напрацьовані власними зусиллями. Філософ з певним жалем констатує, що демократизація суспільства дуже часто призводить до нівелювання людини, зведенню усіх до посереднього рівня [13, с. 133], тобто знеосіблення. Філософ не погоджується з таким станом речей і стверджує: „Це не християнський погляд. Кожна людина покликана стати особистістю, їй має бути надана можливість стати особистістю” [13, с. 134], але тому, що людина не вимоглива до себе, свого внутрішнього світу, вчинків, вона закриває для себе шлях до особистісного буття.

Бердяєв глибоко дослідив діалектику рівності-нерівності, яка, на жаль, й сьогодні для певної частини філософів залишається незрозумілою. Він стверджує: „Усі люди рівні перед Богом та покликані до вічного життя в Царстві Божому. Цим ніскільки не заперечується глибока нерівність людей у дарах та якостях <...> Але рівність особистостей є рівність ієрархічна, є рівність різномасних, не рівних за своїми якостями істот” [13, с. 134].

Бердяєв підкреслює, що онтологічна нерівність людей не повинна визначатися їх соціальним статусом, „це є спотворення істинної ієрархії”, істинна ієрархія має визначатися „їх реальними людськими якостями” [13, с. 134]. На наш погляд, ці твердження Бердяєва своїм джерелом мають фундаментальний висновок Г. Сковороди про рівну нерівність [14, с. 436-437]. На основі цих сутнісних зв'язків між філософськими поглядами Бердяєва та Сковороди, маємо право зазначити, що

персоналістична філософія Бердяєва своїми витокami має українську філософію, а тому стверджуємо, що за своїм духом Бердяєв є український філософ.

Бердяєв глибоко пізнав таїну людського буття, а тому мав право сказати: „Саме в особистості зосереджена таїна буття, таїна творіння”, яка одночасно є вищою цінністю [13, с. 138]. Філософ досліджував те, що ігнорувалося філософськими теоріями особистості епохи модерну та постмодерну, а саме принцип духовної ієрархії.

Надзвичайно плідні погляди Бердяєва на взаємозв'язок особистості та ідеї, особистості й совісті. Особистість вважає смыслом свого буття служіння ідеї. Життя й смерть заради ідеї – це сходження до рівня особистості. У совісті розкривається особистість і через совість вона реалізується.

Аналізуючи взаємовідносини особистості й суспільства, Бердяєв висновує: „Особистість залишається вищою цінністю в соціальному житті” [13, с. 140]. Філософ, досліджуючи діалектику взаємовідносин особистості й суспільства, пише: „Не особистість є частиною суспільства, а суспільство є частиною особистості” [13, с.141]. На перший погляд здається, що це твердження суперечить реальності, але більш ретельний аналіз дозволяє за історичними подіями побачити, що історія твориться там, де пріоритет належить особистості. Там, де пріоритет належить посередній людині, все перетворюється в ніщо й суспільство деградує. Історія СРСР – яскравий тому приклад. Обоження маси у вигляді пріоритетної ролі пролетаріата привело Радянський Союз до розвалу.

У філософії Бердяєва чітко простежено ієрархічний підхід до розуміння сутності соціально-психологічних якостей людини. Філософ виділяє три рівня їх розвитку: рабський, посередній і особистісний. „Боротьба за особистість є боротьба проти рабства, яке було природною потребою людини. Людина спочатку була рабом природи, потім держави, нації, класу, врешті, техніки й організованого суспільства. Але реалізація особистості є подолання усякого рабства й оволодіння усім” [13, с. 153]. Між рабським і особистісним рівнями знаходиться посередній рівень, рівень „посередньо-нормальної свідомості”, яка здійснює тиранію щодо духу і свій примітив й моральну zdegradovanість приймає за норму. „Створюється тиранія «середньо-нормальної свідомості», межі якої ототожнюються з межами людської природи взагалі, границы которого отождествляются с границами человеческой природы вообще” [15, с. 37]. Ці висновки М. Бердяєва сьогодні стали реальністю Середньо-нормальна свідомість сьогодні заповонила суспільну свідомість, абсолютизувала природні потреби людини, визнає їх за єдину реальність й за свою суттю є запереченням Духу. А тому М. Бердяєв закономірно зазначає: „Середньо-нормальна свідомість” є свідомістю природного людини, є укріплення природного світу, як єдино реального, і є заперечення духовної людини, духовного світу, духовного досвіду. Це є міщанська

свідомість цього світу унезалеження і самозамилування, що відчувають себе господарем положення в цьому світі” [15, с. 37]. Між висновками М. Бердяєва щодо посередньо-нормальної свідомості й роздумами Х. Ортеги-і-Гассета щодо якостей людини маси є певна тотожність.

Узагальнюючи погляди Бердяєва на проблему особистості, зазначимо, що філософ аналізує її в контексті співвідношення духовного й матеріального й віддає пріоритет духовному началу. Особистість – це певний рівень буття людини, результат її внутрішніх й зовнішніх надзусиль.

На основі філософії Конфуція, піфагорійської школи, Платона, досліджень європейських філософів та психологів (Е. Мунье [16], А. Менегетті [17]), українських філософів (І. Вишенського, Г. Сковороди, Д. Донцова, В. Липинського, В. Винниченка), російських мислителів (О. Герцена, М. Бердяєва) було розроблено концепцію чотирьох рівнів розвитку сутнісних сил [18], яку пропонуємо покласти в основу нової парадигми гуманітарних наук і філософської антропології зокрема. З погляду запропонованої концепції індивід у процесі соціалізації може піднятися до особистісного рівня розвитку сутнісних сил, а може зупинитися на залежному або на рівні людини маси. Найбільший інтерес, як і найбільшу проблему, складає діяльність людини маси і пов'язане це з тим, що вона шукала істину не в бутті, а в собі та в таких, як вона сама. Цей процес пошуку посередньою людиною істини в собі і не знаходження її висловив А. Августин. „Бо, полюбивши створіння паче Творця і творчості, вона (пересічна людина, В.С.) опиняється в такій омані, що в створіннях шукає Творця й творчість, і, незнаходячи Його, гадає, що самі створіння і суть Творець і творчість” [19, с. 476 – 477]. Посередня людина усвідомила, що не „доросла” до рівня особистості, а тому в неї спрацював механізм психологічного захисту й вона проголосила принцип „кожна людина – особистість”. Свій спрощений рівень розвитку сутнісних сил посередня людина прийняла за норму.

У життєдіяльності індивіда залежного та посереднього рівнів розвитку переважає ірраціональне, установка на себе, отже, на суб'єктивне. У той час як особистість у своїй діяльності виходить за межі суб'єктивного в об'єктивне і здійснює їх поєднання. Про цей факт О. Лосев пише: „*особистість*, одразу є і суб'єкт, адже вона виростає з суми внутрішніх переживань і об'єкт, оскільки вона існує разом з іншими речами” [20, с. 205]. Уважаємо, що концепція чотирьох рівнів розвитку сутнісних сил не заперечує християнське розуміння та ставлення до людини. З соціальної, політичної, правової, моральної точки зору до кожної людини слід ставитися як до особистості, але з погляду ієрархії внутрішніх властивостей запропонована концепція вважає, що лише індивід третього рівня розвитку сутнісних сил сягає рівня особистості.

Висновки

На наш погляд, концепція чотирьох рівнів розвитку сутнісних сил допоможе розв'язати такі проблеми філософської антропології:

1. Створити філософські передумови для більш гуманного вирішення проблеми рівності. Запропонована концепція визнає, що люди об'єктивно є нерівними за своїми сутнісними силами, але в душі християнства вимагає до будь-якого індивіда ставитися як до особистості, тобто в соціальному, політичному, правовому, етичному відношенні ця концепція вимагає всіх людей сприймати й ставитися до них як до особистостей.

2. Для розв'язання проблеми рівності в соціумі ця концепція пропонує стати на шлях реального вирішення проблеми відчуження, яке треба долати не шляхом експропріації приватної власності, а через залучення усіх трудящих до сфери управління.

3. Концепція ієрархії сутнісних сил людини визнає, що проблема рівності не може бути розв'язаною, якщо суспільство й школа не створять умови для вдосконалення здібностей людини. Для розвитку сутнісних сил у школі і вищій зокрема має відбутися трансформація безособистісної моделі навчально-виховного процесу в особистісну.

4. Ця концепція буде сприяти подоланню стану екзистенційного вакууму, бо формулює антропологічний та соціальний ідеал, вказує напрям розвитку людини – вдосконалення її сутнісних сил до особистісного рівня.

5. Дозволить привести суспільні форми буття у відповідність з сутнісними силами людини, а саме: розпочати процес трансформації безособистісної парадигми буття людини в особистісну.

6. Сформулювати українську національну ідею, яка б сприяла розв'язанню екзистенційних проблем людського буття і водночас допомагла б консолідувати українське суспільство.

Відмова від концепту „кожна людина – особистість” і перехід до концепту ієрархії сутнісних сил людини об'єктивно назрів й вимагає філософської дискусії, а не замовчування.

Список література

1. Шинкарук В. Сутнісні сили людини / В. Шинкарук // Шинкарук В. Вибрані твори: у 3-х т. – К. : Український центр духовної культури, 2004. – Т. 3. Ч. I. – С. 399-400.
2. Попович М. Рациональність і виміри людського буття / М. Попович. – К. Сфера, 1997. – 290 с.
3. Табачковський В. Український персоналізм Володимира Шинкарука / В. Табачковський // Шинкарук В. Вибрані твори: у 3-х т. – К. : Український центр духовної культури, 2004. – Т. 3. Ч. I. – С. 5-55.
4. Табачковський В. Г. Філософсько-антропологічне питання про сутність людини у координатах постмодерну / В. Г. Табачковський // Колізії антропологічного розмислу. – К. : ПАРАПАН, 2002. – С. 5-39.
5. Андрос Є. Метафізична та постметафізична доба європейської гуманістики: зміна методологічних засад і світоглядних орієнтацій / Є. Андрос // Колізії антропологічного розмислу. – К. : ПАРАПАН, 2002. – С. 123-152.
6. Конфуцій Уроки мудрости: Сочинения / Конфуцій.- М.: Эксмо; Харьков: Фолио, 2005. – 958 с.
7. Платон Держава / Платон; пер. з давньогр. Д. Коваль. – К.: Основи, 2005. – 355 с.
8. Аристотель Никомахова етика / Аристотель // Аристотель Сочинения: в 4 т. – М.: Мысль, 1983. – Т. 4. – С. 53-293.

9. Булатов М.О. Філософська антропологія в контексті сучасної епохи // М. О. Булатов, В. П. Загороднюк, К. С. Малеев, Л. С. Солонько. – К.: Стилюс, 2001. – 245 с.

10. Бердяев Н. Філософія нерівності / Н. А. Бердяев ; сост., предисл. и примеч. Л. В. Полякова. – М.: ИМА-пресс, 1990. – 288 с.

11. Кун Т. Структура научных революцій / Т. Кун; пер. с англ. И. З. Налетова ; общ. ред. и послесл. С. Р. Микулинского и Л. А. Марковой. – 2-е изд. М.: Прогресс, 1977. – 300 с.

12. Горкгаймер М. Критика інструментального розуму / М. Горкгаймер. – К.: ППС-2000, 2006. – 282 с.

13. Бердяев Н. А. Дух и реальность / Н. А. Бердяев. – М.: ООО АСТ ; Харьков, Фолио, 2003. – 679 с.

14. Сковорода Г. С. Розмова, названа алфавіт, або Буквар миру / Г. С. Сковорода // Сковорода Г. С. Твори у 2 т. – К., 2005. – Т.1. – С.413-463.

15. Бердяев Н. А. Диалектика божественного и человеческого / Н. А. Бердяев. – М.: ООО АСТ ; Харьков, Фолио, 2003. – 620 с.

16. Мунье Э. Персонализм / Э. Мунье ; пер. с фр. и примеч. И. С. Вдовина. – М.: Искусство, 1992. – 143 с.

17. Менегетти А. Система и личность / А. Менегетти. – / Сост. и подгот. текста С. Н. Сиренко. – М.: Серебряные нити, 1996. – 128 с.

18. Сабадуха В.О. Українська національна ідея та концепція особистісного буття: Монографія / Володимир Сабадуха. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2-ге вид. – 175 с.

19. Августин А. О бессмертии души / А. Августин. – М.: АСТ, 2004. – 511 с.

20. Лосев А.Ф. История античной эстетики: Последние века / А. Ф. Лосев. – Кн. II.- М.: Искусство, 1988. – 447 с.

В. А. Сабадуха

КОНЦЕПЦИЯ ЧЕТЫРЕХ УРОВНЕЙ РАЗВИТИЯ СУЩНОСТНЫХ СИЛ ЧЕЛОВЕКА КАК МЕТОДОЛОГО-ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ ОСНОВА СОВРЕМЕННОЙ ФИЛОСОФСКОЙ АНТРОПОЛОГИИ.

В статье проанализированы условия возникновения господствующего философско-антропологического концепта «каждый человек – личность» и доказана его исчерпанность. Аргументирована необходимость принятия концепции «четырёх уровней развития сущностных сил человека» как новой парадигмы бытия человека.

V. Sabadukha

CONCEPT OF FOUR LEVELS OF DEVELOPMENT OF HUMAN ESSENTIAL POWERS AS A METHODOLOGICAL AND THEORETICAL BASIS OF MODERN PHYLOSOPHICAL ANTHROPOLOGY

Analyzed conditions of appearance of dominating philosophical and anthropological aspect "each human – personality" and proved its exhaustiveness. Proved the necessity of acceptance of concept of "the four development levels of human essential powers" as a new paradigm of human existence.